

डिजायट्टे

ESTONIA TEATER

Ludwig Minkus

BAJADEER

Ballett 3 vaatuses

Libreto
ja
koreograafia — Marius Petipa

Esietendus — 15. veebruaril 1991. a.

Lavastaja —
IGOR TŠERNŌŠOV
(Samaara)

Dirigendid —
VELLO PÄHN
TOOMAS KAPTEN

Kunstnik —
RIINA VANHANEN

Lavastaja assistent —
INESSA RUMJANTSEVA-TŠERNŌŠOVA
(Samaara)

Repetiitorid —
HELMİ PUUR
TAMARA BUROVA
TATJANA LAID
AIGI RÜÜTEL
FRUNZE STEPANJAN

Kontsertmeistrid —
ELNA-IMBI KODRES
ÜLLE REBANE
REET KIVARI

Dekoratsioonid maalinud —
KAJA KESLER
TIIT JAANSOO

Orkestri kontsertmeister —
MATI UFFERT

Etenduse juht —
PEETER KARELL

Osades:

Nikia, bajadeer	— KAIE KÖRB IRINA HÄRM JANE RAIDMA
Dugmantha, radža	— IGOR BELJAJEV PEETER KARELL JURI MIHHEJEV
Gamzatti, tema tütar	— INGE ARRO IRINA HÄRM KATI IVASTE INNA SÖRMUS
Solor, sõjamees	— ANDREI IZMESTJEV VIESTURS JANSONS (Riia) JURI JEKIMOV PRIIT KRIPSON MEELIS PAKRI
Ülembrahmaan	— JANIS GARANCIS ANDREI IZMESTJEV
Ori	— KRISTJAN HÄRM TOOMAS RÄTSEPP VLADIMIR KUZMIN
Orjatar	— TAMARA BUROVA SVETLANA POTAPOVA VEERA ROGOŽINA
Magedaveya, fakiir	— DMITRI HARTŠENKO PRIIT KRIPSON MIHHAIL NETŠAJEV IGOR VASSIN
Jampe	— OLGA BORISSOVA VIKTORIA GETŠANSKAJA INGRID ITER MARINA KESLER TIINA KRIPSAAR TUULI VILKS

Manu

— KATI IVASTE
INESSA PAKRI
IRINA PÄHN
ÜLLE TOOMPUU

Kuldne templijumalus

— DMITRI HARTŠENKO
PRIIT KRIPSON
TOOMAS RÄTSEPP
IGOR VASSIN

Hindude tantsu solistid

VALERIA GETŠANSKAJA
MARINA KESLER
KAJA KREITZBERG
IRINA PÄHN
IRINA ŠUTJAK
MARINA VOLKOVA
EDUARD BRETŠKO
ANATOLI GUSSEV
KRISTJAN HÄRM
JURI MIHHEJEV
MIHHAIL NETSAJEV
VALERI NIKOLAJEV

Varjud:

1. variatsioon

— INNA SÖRMUS
INESSA PAKRI
KATI IVASTE
TUULI VILKS

2. variatsioon

— TIINA KRIPSAAR
OLGA BORISSOVA
JANE RAIDMA

3. variatsioon

— LARISSA SINTSOVA
INGRID ITER
JANE RAIDMA

Templitantsijatarid, varjud, sõjamehed, fakiirid, preestrid, hindud — ESTONIA TEATRI BALLETTIRÜHM ja TALLINNA KOREOGRAAFIAKOOLI ÕPILASED.

Balletis on kasutatud Bajadeeri ja Orja tantsu (I vaatus) Nikolai Serebrennikovi lavastuses, Kuldse templijumaluse tantsu (II vaatus) Nikolai Zubkovski lavastuses ja Pas d'action'i (II vaatus) Vahtang Tšabukiani lavastuses

LÜHIKE SISUSELETUS

Muinas-India. Pühade templite ja suurejooneliste tulepühade maa imepäraste templitantsijataride-bajadeeridega.

I vaatus

1. pilt Kaunis bajadeer Nikia tantsib tulepühal. Nikia süda kuulub vaprale sõjamehele Solorile vaatamata kõikidele keeldudele. Solor annab Nikiale armuvande püha tule juures. Nad on valmis üheskoos põgenema. Nikia on põlanud ära ülembrahmaani armastuse, kes nüüd lubab neile julmalt kätte maksta.
2. pilt Ülembrahmaan teatab radžale Nikia ja Solori armuvandest, kuid radža otsustab ikkagi oma tütre Gamzatti panna mehele Solorile, kes püüab keelduda aust saada radža väimeheks. Radža töötab kättemaksu — bajadeer Nikia peab surema.

II vaatus

Käimas on pidustused radža tütre ja Solori pulmade auks. Bajadeer Nikia peab oma tantsuga lõbustama pulmakülalisi. Ta ei suuda varjata oma kurbust ja muret, tema pilk püsib oma armastatul.

Radža käsul ulatab orjatar Nikiale lillekorvi Solori nimel. Bajadeeri tants täitub seepeale õnnetunde ja meeletu rõõmuga. Lillede sisse on aga peidetud madu ja see salvab Nikiat surmavalt.

Nikia arvab, et süüdlane tema surmas on radža kättemaksumimuline tütar Gamzatti.

Ülembrahmaan lubab Nikia surmast päästa, kui tantsijatar hakkab teda armastama. Ent bajadeer jääb truuks oma armastusele Solori vastu.

III vaatus

Solor on lohutamatu. Talle viirastub Nikia vaim, kes ahvatleb teda endaga kaasa varjudeeriiki.

Balleti esietendus toimus 23. jaanuaril 1877. aastal Peterburi Maria-teatris Eestis on käesolev lavastus esmakordne

Imperaatorlike Teatrite direktor I. Vsevoložski oli kindlal arvamusel, et ballettide süzeed peavad eelkõige andma võimaluse vaatamängulisuseks. Seetõttu sobitasid stsenaaristid ka kõik stseenid gala-etenduse kanooniliste vormidega.

Petipa proovis murda seda imperaatorlike lavade kirjutamata seadust, mis nägi ette balletifinaalides õnneliku lõpu. 1863. aasta oktoobris tuli Peterburi Suures teatris lavale 4-vaatuseline ballett «Kandaalide kuningas» Pugni muusikaga. Petipa jaoks oli balletitegevuse suunamine dramaatilisusele uus tee. See etendus sai väga oluliseks tema loomingulises arengus ja esitas uusi kunstilisi ülesandeid ka osatäitjatele.

«Bajadeer», mida esmakordselt esitati Peterburis 23. jaanuaril 1877. aastal, ületas eelnenud teosed oma dramaatilise tervikkusega, mis orgaaniliselt seostus koreograafiliste ülesannete ja loominguliste eesmärkidega. Petipa otsingud tantsudraama leidmiseks olid siin kandnud tähelepanuväärset vilja.

Nagu paljudel ballettidel, oli ka «Bajadeeril» ajalooline eeskuju. Selleks oli Pariisis 1858. aastal lavastatud 2-vaatuseline ballett «Šakuntala». Stsenaarium toetus india 4. sajandi autori Kalidasa samanimelisele draamale. Muusika autoriks oli Ernest Reier, lavastas Lucien Petipa.

Peterburi koreograaf muutis oluliselt süzeed võrreldes Pariisilavastusega, samuti lisas ta tragismi (mida ei olnud ka Kalidasa draamas).

«Bajadeeri» stsenaariumi loomises olevat osalenud tolaeagne tuntud balletomaan S. Hudjakov, kes oli ka varem Petipa ballettidele üksikuid stseene kirjutanud. Tema kaasautorlus oli üsna küsitav. Sellest annab tunnistust poleemika ajalehe-veergudel 1900. aastal, kui «Bajadeer» 16-aastase pausi järel uuesti lavale toodi. Petipa kirjutas siis: «Kogu tõe seisneb selles, et «Bajadeeri» süzee kuulub tervikuna minule. Kava koostamisel lugesin ma seda ette hr. Hudjakovile ja ta andis mulle nõu ühe stseeni kohta 7. pildis».

«Bajadeer», millest kujunes Petipa loomingu üks kõrgpunkte jäi paljus ületamatuks nii ballettmeistrile endale kui ka tema järglastele. On tähelepanuväärne, et tantsulüürika ja draama ühtsus oli tol ajal jõukohane vaid vene artistidele. Kui 1884. aastal läks pensionile Nikia osa esmaesitaja J. Vazem, esitas seda viimast korda ka A. Johanson.

Seejärel saabus periood, mil laval võidutsesid itaalia baleeriinid ja «Bajadeer» taastati alles 1900. aastal M. Kšesinskaja jaoks. Nikiat tantsis ka Moskva baleriin J. Geltser. 1903. aastal kehastas Nikiat esmakordselt Anna Pavlova. Selle osaga algas tema võidukäik, kuna siin sai ta oma kunsti tõeliselt avada.

Tänapäeva vene tantsijatest on «Bajadeeri» nimiosas kuulsamad N. Semjonova, A. Selest ja N. Dudinskaja.

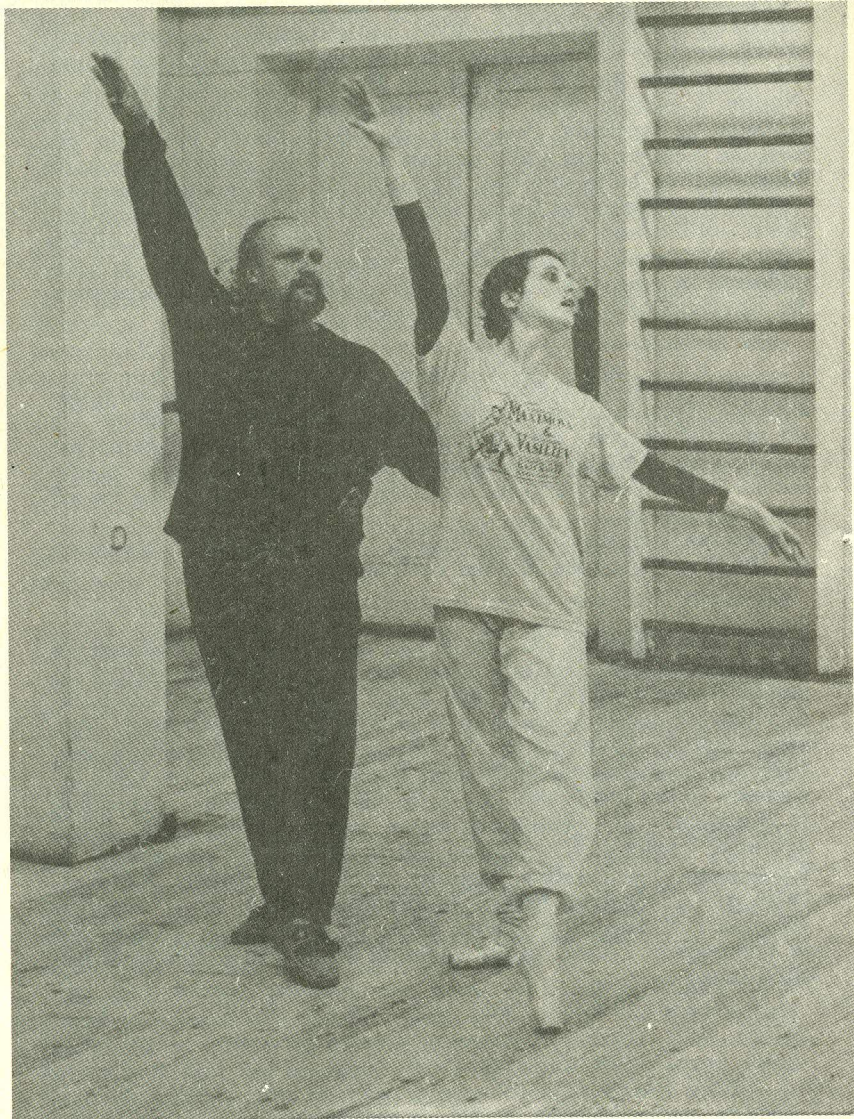
V. Krassovskaja raamatust
«Vene balletiteater», Leningrad, 1963

MARIUS PETIPA (1818—1910), balletitantsija ja koreograaf, sai tantsualase ettevalmistuse oma isa Jean Antoine Petipa juures. Oli tantsijaks ja ballettmeistriks Prantsusmaal Bordeaux's ja Nantes'is, samuti New Yorki ja Madridi teatrites. 1847. aastal kutsuti ta tantsima Peterburi ja sellest alates jäi tema elu seotuks Venemaaga. 1862. aastast sai temast Peterburi teatrite koosseisuline ballettmeister. 34 aastat oli ta Peterburi Imperaatorlike Teatrite balletitrupi juht. Kokku lavastas ta üle 60 balleti. Neist kuulsamad (Tšaikovski «Uinuv kaunitar» ja «Luikede järv», Glazunovi «Raimonda», Minkuse «Don Quijote» ja «Bajadeer») on pannud vastu ajaproovile ja Petipa loodud koreograafia on lavastuste aluseks tänapäevani.

LUDWIG MINKUS (1826—1917), helilooja ja viiuldaja, sai muusikalise ettevalmistuse Viinis, töötas peamiselt Venemaal. Ta oli vürst Jussupovi teatris kapellmeistriks, Peterburi Imperaatorlike teatrite balletiheliloojaks, Moskvas balletimuusika inspektoriks, Suure Teatri orkestri solistik. Elu viimased aastakümned elas taas Viinis.

Minkuse loomingu hulka kuulub 17 balletti. Neist tuntumad on sündinud koostöös Marius Petipaga.

IGOR TŠERNŌSOV (s. 1937) sai balletihariduse Leningradi Koreograafiakoolis, mille lõpetas 1956. aastal. Samast aastast sai temast Kirovi-teatri solist. 1968. aasta lavastas ja lõi koreograafia E. Lazarevi balletile «Antonius ja Kleopatra» Leningradi Väikeses teatris. 1970—1975 oli Odessa teatri peaballettmeister, 1975. aastast töötab Samaara (end. Kuibõšev) teatris, kus tema lavastuste hulka kuuluvad «Luikede järv», «Angara», «Antonius ja Kleopatra» jt. «Estonias» on ta toonud lavale 1972. aastal Albinoni «Adagio» (Tiit Härmi õhtu), 1975. a. — «Antonius ja Kleopatra» (3vaatuseline variant), 1976. a. — Raveli «Bolero», 1979. a. — «Stepan Razini hukkamise», 1981. a. — Berliози «Romeo ja Julia» (Tiit Härmi õhtu) ja 1988. aastal «Antonius ja Kleopatra» 1-vaatuselise variandi Kaie Kõrbi loomingulise õhtu jaoks.

Igor Tšernõšov ja Kaie Kõrb proovil

Театр «Эстония»

Людвиг Минкус

БАЯДЕРКА

Балет в 3-х действиях

Либретто и
хореография — Мариус Петипа

Премьера — 15 февраля 1991 г.

Постановщик —
ИГОРЬ ЧЕРНЫШЕВ
(Самара)

Дирижеры —
ВЕЛЛО ПЯХН
ТООМАС КАПТЕН

Художник —
РИЙНА ВАНХАНЕН

Ассистент постановщика —
ИНЕССА РУМЯНЦЕВА-ЧЕРНЫШЕВА
(Самара)

Балетмейстеры-репетиторы —
ХЕЛЬМИ ПУУР
ТАМАРА БУРОВА
ТАТЬЯНА ЛАЙД
АЙГИ РЮЙТЕЛЬ
ФРУНЗЕ СТЕПАНЯН

Концертмейстеры —
РЕЭТ КИВАРИ
ЭЛЬНА-ИМБИ КОДРЕС
ЮЛЛЕ РЕБАНЕ

Выполнение декораций —
КАЯ КЕСЛЕР
ТИЙТ ЯАНСОО

Концертмейстер оркестра —
МАТИ УФФЕРТ

Спектакль ведет —
ПЕЭТЕР КАРЕЛЛ

В ролях:

Никия, баядерка	— КАЙЕ КЫРБ ИРИНА ХЯРМ ЯНЕ РАЙДМА
Дугманта, раджа	— ИГОРЬ БЕЛЯЕВ* ПЕЭТЕР КАРЕЛЛ ЮРИЙ МИХЕЕВ
Гамзатти, его дочь	— ИНГЕ АРРО КАТИ ИВАСТЕ ИННА СЕРМУС ИРИНА ХЯРМ
Солор, воин	— ЮРИЙ ЕКИМОВ АНДРЕЙ ИЗМЕСТЬЕВ ПРИЙТ КРИПСОН МЕЭЛИС ПАКРИ ВИЕСТУРС ЯНСОНС (Рига)
Великий брамин	— ЯНИС ГАРАНЦИС АНДРЕЙ ИЗМЕСТЬЕВ
Раб	— ВЛАДИМИР КУЗЬМИН ТООМАС РЯТСЕПП КРИСТЬЯН ХЯРМ
Невольница	— ТАМАРА БУРОВА СВЕТЛАНА ПОТАПОВА ВЕРА РОГОЖИНА
Магедавея, факир	— ИГОРЬ ВАСИН ПРИЙТ КРИПСОН МИХАИЛ НЕЧАЕВ ДМИТРИЙ ХАРЧЕНКО
Джампа	— ОЛЬГА БОРИСОВА ТУУЛИ ВИЛКС ВИКТОРИЯ ГЕЧАНСКАЯ ИНГРИД ИТЕР МАРИНА КЕСЛЕР ТИЙНА КРИПСААР